

Академик Рајко Кузмановић, председник
Академије наука и умјетности Републике Српске

ГОВОР
НА ПРОМОЦИЈИ КЊИГЕ „АРБИТРАЖА ЗА ОБЛАСТ
БРЧКО – СПОР ИЛИ ФАРСА СТОЉЕЋА“, аутора
академика проф. др Витомира Поповића,
(Бања Лука, 04.12.2018)

Поштовани учесници скупа,
Љубитељи писане ријечи,
Госпође и господо,

Данас смо се овдје окупили на једној изузетној културној манифестацији, промоцији књиге „Арбитража за област Брчко – спор или фарса стољећа“, настале из ума и пера, као и богатог искуства, врсног и добро познатог универзитетског професора, академка Витомора Поповића.

Тако се пред нама и широм научном и стручном јавношћу појављује вишеструко значајно дјело „Арбитража за област Брчко – спор или фарса стољећа“. Аутор, проф. Витомир Поповић је маниром искусног истраживача и познаваоца рада међународних арбитража написао вриједно дјело, које ће послужити, не само упознавању јавности у раду арбитраже, већ ће бити сигуран извор за младе истраживаче о свеукупном положају Дистрикта Брчко.

Представљена књига постаје и остаје историјско-правни документ једног времена, у коме су на оригиналан начин приказани путеви и странпутице функционисања примјене Дејтонског мировног споразума за граничну линију на подручју Брчко. Јасно се види колико је и како се одразила глобализација и страни фактор у току и након грађанског рата у Југославији, а посебно у Босни и Херцеговини, гдје је био епицентар збивања.

С обзиром на изузетан значај књиге коју представљамо, желим нагласити да се ова промоција битно разликује од бројних сличних манифестација – трибина, скупова и бесједа о најразличитијим стварима, појавама, процесима и односима. Промоција књиге, научних, књижевних и умјетничких дјела попут ове књиге битно се разликује од свих других, јер

се организују у част науке, културе, образовања, остваривања нових идеја и племенитости дарова људског ума.

Такве манифестације његоване су још у античкој цивилизацији, оне су назначавале да су некада постојали учени и мудри људи, да постоје такви и данас, као и да долазе писци и научници са новим идејама и схватањима, са оригиналим објашњењима неког друштвеног феномена попут данашње промоције књиге, која освјетљава једну битну димензију савремених друштвених кретања, стварања једног система и распад другог.

Свака промоција, па и ова свечаност је за себе. Књига било којег књижевног жанра има своју вриједност, јер свака на свој начин уводи нас у један сегмент свијета стварности, идеја и духа. Добро је познато да су вриједне књиге у свом путу настанка сличне људима, па је због тога занимљиво поређење човјека и књиге. Човјек и књига су блиски, јер им је животни пут врло сличан. Човјек се роди, добије име, одрасте, оде у живот и постаје вриједан члан друштва. Слично је и са књигом. Рођена је када је написана, насловом добија име, промовисањем креће у живот и служи на корист друштву. Тако књига постаје добро свих нас. Иако је аутор њен првенствени титулар, књига ипак припада свима нама. Зато с правом можемо рећи, да је данашња промоција много више од обичног представљања књиге и њеног стављања у оптицај, јер је ријеч о изузетној књизи, једном фином производу, културно-цивилизацијског карактера. Она је заснована на чињеницама и изворима сигурне провенијенције и тешко би било наћи било који аргумент, који би се супротставио чињеницама и подацима на којима се темељи ова узорна књига.

Када је након скоро четворогодишњег грађанског рата у бившкој југославенској Републици Босни и Херцеговини, дошло до Дејтонског мировног споразума, сви су одахнули, сматрајући да је тиме дефинитивно стављена тачка на сукобе између супротстављених страна и зараћених народа. Међутим, није се то десило јер су остала нека неријешена питања, као што је нпр. успостављање Брчко Дистрикта, као доминиона. У оригиналном дијелу Дејтонског споразума остало је питање утврђивање међуентитетске линије у област Брчко. Међутим, у процесу арбитраже и наметања пристрасних ставова главног арбитра Робертса Овена, претворио се спор у цијело подручје регије Брчког, а заборављен је оригинални став, да се ради само о линији, а не о цијелој територији. Због тога се ушло у дуготрајни и неизвјесни поступак арбитражног рјешавања спора на подручју Брчког.

Арбитражни трибунал сачињавао је главни арбитар Робертс Овен, затим арбитар за Републику Српску проф. Витомир Поповић, а за Федерацију БиХ проф. Ђазим Садиковић. Трибунал је почео са радом почетком 1996. године и требао је да се заврши најкасније до 14. децембра 1996. године, а он де факто ради и данас, више од двадесет година од постављеног рока завршетка рада трибунала. Засиједања трибунала одржавана су у многим европским и америчким дестинацијама, као нпр. у Вашингтону, Бечу, Лондону и др.

Ток рада трибунала јасно је показао да главном арбитру није стало до тога да се спор заврши у одређеном року и да се односи само на линију разграничења, већ да се створи једна посебна административна територијална јединица која се зове Дистрикт, а која ће де факто раздвајати западни и источни дио Републике Српске.

Током цијелог поступка проф. Поповић је прозрео тежњу главног арбитра и међународне заједнице, па је снажно и аргументовано указивао на нелогичности поступка и рада као и нарушавање Дејтонског споразума, а посебно повреда Анекса IV – Устава Босне и Херцеговине.

Књига која је пред нама, велико дјело проф. Поповића сериозно анализира све оно што се дешавало у протеклих 20 и више година. Са овом арбитражом јасно указује на то да се овдје не ради о правичном и правно утемељеном арбитражом, односно да се не ради ни о каквом спору, него о фарси стољећа, а не спору стољећа.

Ова монографија академика Поповића, који је како смо већ истакли, учесник свих догађања у протекле 22 године, представља огромну виједност у попуњавању једне празнине у историји стварања Републике Српске и федерално – конфедералне Босне и Херцеговине, а и од великог је значаја, не само за генерацију која је учествовала у стварању Републике Српске, него и за будуће генерације. Ова књига биће снажан свједок мукотрпног рјешавања спорова, који су вјештачки измишљени у стварању новог државног уређења западног Балкана.

Због свега изнесеног и многих других вриједности које има ова књига, са задовољством промовишем ову књигу и честитам академику Поповићу на овако вриједном дјелу, са жељом да буде још оваквих и сличних радова.

Х в а л а!